



## Naturvärdesinventering av skogsområden kring vattentornet i Rimbo, Norrtälje kommun

Naturföretaget 2018



Inventering och rapport: Niina Sallmén  
Foto: Niina Sallmén  
Kvalitetsgranskning: Karolin Ring  
Datum rapport: 2018-08-14  
Version: 1

Kontaktperson för denna rapport: Niina Sallmén, [niina@naturforetaget.se](mailto:niina@naturforetaget.se), 072-2304995

Naturföretaget  
Vaksalagatan 6  
753 20 Uppsala  
[info@naturforetaget.se](mailto:info@naturforetaget.se)  
Kartor publicerade med tillstånd av ESRI

## Innehåll

Sammanfattning .....	4
Bakgrund .....	5
Metodik .....	5
Naturvärdesinventering .....	5
Datainsamling.....	6
Rapportering av arter .....	6
Arter inom Artskyddsförordningen .....	6
Förstudie.....	6
Osäkerhet i bedömningen .....	6
Övergripande beskrivning av området och dess naturvärden .....	6
Övergripande beskrivning .....	6
Områdets naturvärden.....	6
Kopplingar, ekologiska strukturer och spridningskorridorer till andra grönstråk utanför planområdet.....	7
Skyddade och fridlysta arter.....	7
Dokumenterad förekomst.....	7
Beskrivning av delområden .....	8
1. Gammal tallskog .....	8
2. Öppen gräsmark .....	9
3. Dikad lövrik sumpskog.....	10
Naturvärdesobjekt.....	11
Slutsatser .....	14
Källor.....	14
Litteratur.....	14
Databaser .....	14
Bilaga 1 .....	15
Bilaga 2 .....	16
Bilaga 3 .....	17

## Sammanfattning

Norrtälje kommun har beställt kompletterande naturvärdesbedömningar i Rimbo som ska fungera som underlag vid framtagandet av Fördjupad översiktsplan för Rimbo samt för analys av grön infrastruktur. Skogsområdet kring vattentornet är ett av totalt 19 områden som ska inventeras. Naturvärdesinventeringen utfördes enligt svensk standard för Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) (SS 199000:2014). Det inventerade området delades upp i delområden som beskrevs i text och vars naturvärdesklass bedömdes.

De högsta naturvärdena i området är dels knutna till tallskogen och dels till sumpskogen, som båda bedömdes vara naturvärdesklass 3. Tallskogen präglas av ett stort inslag av grova 150-åriga tallar, dock är det ganska ont om död ved och om arter knutna till tall. Sumpskogen är lite yngre, men här finns ett stort inslag av olika lövträd samt gott om död ved. I båda områdena finns det även gott om äldre sälgar.

## Bakgrund

Norrtälje kommun har beställt kompletterande naturvärdesbedömningar i Rimbo som ska fungera som underlag vid framtagandet av Fördjupad översiktsplan för Rimbo samt för analys av grön infrastruktur. Totalt är det 19 områden i Rimbo där naturvärdesinventeringar görs av Naturföretaget under sommaren 2018, på uppdrag av Norrtälje kommun. En separat inventeringsrapport skrivs för respektive område.

Begreppet naturvårdsarter förekommer i rapporten. Enligt ArtDatabankens definition är naturvårdsarter ett samlingsbegrepp för arter som behöver uppmärksammas inom naturvården; arter som är extra skyddsvärda, antingen genom att själva vara av särskild vikt eller genom att peka på att områden eller naturtyper är särskilt viktiga ur ett naturvårdsperspektiv. I begreppet ingår rödlistade arter, skyddade arter (fridlysta arter och sådana som är listade i EU:s art- och habitatdirektiv eller fågeldirektiv), signalarter (indikerar artrikedom), typiska arter (som är lämpliga indikatorer för en Natura 2000-naturtyps bevarandestatus), ansvarsarter (arter som har en betydande andel av sin population inom ett visst begränsat geografiskt område), samt nyckelarter (arter som bär upp artsamhällen).

## Metodik

### Naturvärdesinventering

Området inventerades den 9 juli 2018. Inventeringen utfördes enligt svensk standard för Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) (SS 199000:2014). Inventeringen utfördes på fältnivå med detaljeringsgrad Medel, och med tilläggen Naturvärdesklass 4, Värdeelement och Detaljerad redovisning av artförekomst.

Syftet med naturvärdesinventering är att identifiera områden som är av betydelse för biologisk mångfald. Det inventerade området delades upp i delområden som beskrevs i text och vars naturvärdesklass bedömdes. Naturvärdesklassen baseras på områdets biotopvärde och artvärde. Biotopvärdet bedöms utifrån områdets biotopkvaliteter och på biotopens sällsynthet eller hur hotad den är. Artvärdet bedöms utifrån förekomst av naturvårdsarter, rödlistade arter, hotade arter samt artrikedom.

Naturvärdesbedömningen resulterar i antingen lågt naturvärde (områden av ingen eller ringa betydelse för biologisk mångfald) eller någon av följande naturvärdesklasser:

Klass 1. Högsta naturvärde: Områden av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller global nivå.

Klass 2. Högt naturvärde: Områden av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå. Motsvaras ungefär av t.ex. Skogsstyrelsens nyckelbiotoper, Våtmarksinventeringens klass 1 och 2 och skogsbrukets klass Urvatten.

Klass 3. Påtagligt naturvärde: Området behöver inte vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional, nationell eller global nivå, men det bedöms vara av särskild betydelse att den totala arealen av dessa områden bibehålls eller blir större samt att deras ekologiska kvalitet upprätthålls eller förbättras. Motsvaras ungefär av Skogsstyrelsens objekt med naturvärde, Våtmarksinventeringens klass 3 och 4 och skogsbrukets klass Naturvatten.

Klass 4. Visst naturvärde: Området behöver inte vara av betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional, nationell eller global nivå, men det är av betydelse att den totala arealen av dessa områden bibehålls eller blir större samt att deras ekologiska kvalitet upprätthålls eller förbättras. Naturvärdesklass 4 är användbar för områden som tydligt påverkats av mänsklig aktivitet men där det trots allt finns biotopkvaliteter eller arter av viss positiv betydelse för biologisk mångfald, t.ex. äldre

produktionsskog med flerskiktat trädbestånd men där andra värdestrukturer och värdeelement saknas.

### **Datainsamling**

Data samlades in i fält med appen Collector for ArcGIS i surfplatta, med ortofoto som bakgrund. Polygoner, punkter och linjer ritades in i appen, och synkroniserades direkt in i ArcGIS. Datat kunde sedan tas ut från ArcGIS i olika format, t.ex. shapefiler. Noggrannheten var ca 5-10 m. Koordinatsystemet som användes var Sweref 99 18 00.

### **Rapportering av arter**

Alla naturvårdsintressanta arter rapporteras in till Artportalen. För rödlistade och skyddade arter togs en koordinat för varje förekomst, med undantag för om många förekomster av samma art fanns i samma delområde. Övriga naturvårdsintressanta arter rapporterades med minst en koordinat per delområde som de förekommer i.

### **Arter inom Artskyddsförordningen**

Arter som omfattas av juridiskt skydd enligt Artskyddsförordning (SFS 2007:845) tas upp under rubriken Skyddade och fridlysta arter. Där sammanfattas vilka skyddade arter som har påträffats i området, och vad fynden kan innebära vid en eventuell exploatering.

### **Förstudie**

Fynd av arter från området har inhämtats från ArtDatabanken. Uppgifter om naturvärden och områdesskydd har inhämtats från Skogsstyrelsens karttjänst Skogens pärlor, Naturvårdsverkets karttjänst Skyddad natur och Riksantikvarieämbetets karttjänst Fornsök.

### **Osäkerhet i bedömningen**

Inventeringen var en naturvärdesinventering med detaljeringsgrad medel, så ingen artgrupp har inventerats detaljerat.

## **Övergripande beskrivning av området och dess naturvärden**

### **Övergripande beskrivning**

Det inventerade området var cirka 3,2 hektar. Det södra delområdet består av gammal gles tallskog runt ett vattentorn, med gott om 150-åriga tallar. I det norra delområdet finns dels en lövrik sumpskog på dikad mark, och dels en öppen gräsmark.

Området berörs inte av några nyckelbiotoper, områdesskydd, forn- eller kulturlämningar, eller riksintressen för natur eller friluftsliv.

### **Områdets naturvärden**

De högsta naturvärdena i området är dels knutna till tallskogen och dels till sumpskogen. Tallskogen präglas av ett stort inslag av grova 150-åriga tallar med pansarbark, vridna grenar och ibland plattade kronor, dock är det ganska ont om död ved och om arter knutna till tall. Sumpskogen är lite yngre, men här finns ett stort inslag av olika lövträd samt gott om död ved. I båda områdena finns det även gott om äldre sälgar.

Tabell 1. Naturvårdsarter som påträffades i området. Rödlistade arter: med förkortningar enligt rödlistan 2015, signalarter: arter som är utpekade som signalarter enligt Skogsstyrelsen (SKS) eller ängs- och betesmarksinventeringen (ÄoB), skyddade arter: arter som är skyddade enligt Artskyddsförordningen, typiska arter: arter som är lämpliga indikatorer på en Natura 2000-naturtyps bevarandestatus.

Artnamn	Rödlista 2015	Signalarter	Skyddade arter	Typiska arter	Kommentar
<b>Kärlväxter</b>					
Blåsippa		X	X		Signalart enl. SKS, Fridlyst enl. 8§ Artskyddsförordningen,
Gulmåra		X			Signalart enl. ÄoB
Käringtand		X			Signalart enl. ÄoB
Liljekonvalj			X		Fridlyst enl. 9§ Artskyddsförordningen
Skogsalm	CR				Rödlistad

### Kopplingar, ekologiska strukturer och spridningskorridorer till andra grönstråk utanför planområdet

Området är en del av ett tallsamband med gamla tallar i Rimbo, bl.a. tillsammans med Näset, Bålbros, Tomta och det inventerade området kring kraftledningsgatan norr om Nybodavägen (se separata rapporter). Området är även en del av ett lövsamband där både aspar, sälgar och ädellövträd finns bl.a. i ovan nämnda områden och vid Indianbacken. Området bildar en grön koppling från Näset ner mot Tomta (via villaträdgårdar) och därefter ner sydost om Långsjön.

## Skyddade och fridlysta arter

### Dokumenterad förekomst

I området påträffades två skyddade arter: blåsippa och liljekonvalj (tabell 1). Liljekonvalj fanns ganska glest utspritt över området, blåsippa påträffades i sydöstra delen av sumpskogen. Båda de påträffade arterna är vanliga i regionen, och en utredning av bevarandestatus skulle troligen visa att deras bevarandestatus inte riskerar att påverkas av en eventuell exploatering.

## Beskrivning av delområden

Området delades in i tre delområden. För karta över de olika delområdena, se Bilaga 1 och 2. Här nedan beskrivs delområdena i text och bild.

Tabell 2. Sammanfattning av delområdena och deras naturvärdesklasser.

Objektnummer	Namn	Naturvärdesklass
1	Gammal tallskog	3
2	Öppen gräsmark	4
3	Dikad lövrik sumpskog	3

### 1. Gammal tallskog



**Figur 1.** Strax öster om vattentornet, där inslaget av gamla tallar och sälgar är stort.

#### Beskrivning

Gles till mer sluten gammal tallskog på höjd runt vattentorn. Det finns gott om tallar som är kring 150 år gamla (två stycken kontrollerades med trädborr och befanns vara 148 resp.155 år), och även några som ser äldre ut. De gamla, ofta grova, tallarna med sina vridna grenar, grova bark och plattade kronor sätter prägel på området. Tätast koncentration av gamla tallar finns runt omkring vattentornet. Där finns även gott om sälgar. I östra delen är skogen tätare med mer lövinslag mellan tallarna, bestående av äldre björk, lite ung ek, lönn och rönn, samt medelålders aspar varav några är grova och några har bohål. I norra delen står en liten grupp med minst 150-åriga granar.



Fläckvis finns det tämligen allmän förekomst av död ved, men annars är förekomsten sparsam. Frisk till torr mark med smalbladiga gräs och blåbärsris. Vid vattentornet växer gulmåra, som indikerar värdefulla brynmiljöer.

### Naturvårdsarter

Gulmåra, liljekonvalj

### Naturvärdesbedömning

**Naturvärdesklass 3.** Bedömningen baseras på ett Påtagligt biotopvärde med avseende på stort inslag av gamla tallar, inslag av sälgar och ganska sparsam förekomst av död ved. Artvärdet klassades som Visst, eftersom två naturvårdsarter påträffades, varav liljekonvalj i ganska stora bestånd. Tall-levande arter eftersöktes, med förväntningar om att kunna hitta t.ex. talticka, vintertagging eller reliktböck på de gamla tallarna, men inga fynd gjordes. Vintertaggingen är dock ettårig, och kan ha torkat bort. Området bedöms vara nära gränsen för naturvärdesklass 2, men då vissa biotopkvalitéer (som död ved) hade kunnat förekomma i större omfattning, och då få naturvårdsarter påträffades, bedöms området ändå tillhöra naturvärdesklass 3.

### Natura 2000-naturtyp

-

## 2. Öppen gräsmark



**Figur 2.** Klipt gräsmatta i förgrunden, hög näringsgynnad vegetation i bakgrunden.

### Beskrivning



Både klippt och oklippt gräsmark, med glest inslag av bärande träd och buskar som sälg, rönn, oxel och druvfläder. Vegetationen domineras dels av gräs, dels av näringsgynnad hög vegetation av åkertistel, brännässlor och kirskaål. Lite inslag av blommande örter som kan ge nektar finns dock, dels triviala arter som revfingerört och stormåra, och dels signalarterna gulmåra och käringtand.

### Naturvårdsarter

Gulmåra, käringtand

### Naturvärdesbedömning

**Naturvärdesklass 4.** Bedömningen baseras på ett Visst biotopvärde med avseende på ganska trivial gräsmark som ändå erbjuder skydd, livsmiljöer (värdväxter) samt bär och nektar. Artvärdet klassades som Obetydligt, eftersom de två naturvårdsarterna har lågt signalvärde och fanns i små mängder.

### Natura 2000-naturtyp

-

## 3. Dikad lövrik sumpskog



**Figur 3.** På bilden syns hur träden står på socklar, i del med ont om död ved.

### Beskrivning

Gallrad, högvuxen, gles sumpskog på frisk till fuktig dikad mark. Lövförna täcker stor del av marken, men mycket fåltskikt av låg- och högrörter finns också. Mitt i området finns det gott om ganska grova, strax under 100-åriga, granar. Runt om granarna dominerar lövträden, främst björk, sälg och asp men

även några lönnar, ekar och skogsalmar. De flesta träden står på små socklar. Fläckvis finns det gott om liggande och stående död ved, annars sparsamt. Några av träden har bohål.

### Naturvårdsarter

Blåsippa, liljekonvalj, skogsalm

### Naturvärdesbedömning

**Naturvärdesklass 3.** Bedömningen baseras på ett Påtagligt biotopvärde med avseende på stort lövinslag, socklar, bohål och ganska gott om död ved. Artvärdet klassades som Visst, med avseende på små förekomster av tre naturvårdsarter, varav en är rödlistad.

### Natura 2000-naturtyp

-

## Naturvärdesobjekt

Nedan beskrivs de värdeelement som utpekats vid inventeringen. Värdeelement är mindre naturobjekt som är särskilt värdefulla för områdets biologiska mångfald, som t.ex. stenröse, värdefullt träd, hällmark eller annat. Objekten är inritade med en punkt i kartan, se bilaga 3, beskrivna och fotade.

Observera att de värdeelement som har pekats ut är de som särskiljer sig i biotopen. I område 1 finns det till exempel gott om gamla tallar som är viktiga för den biologiska mångfalden, men de är så många och spridda över hela området att det inte ger särskilt mycket att peka ut dem som särskilda värdeelement. Detsamma gäller sälgar i område 1 och 3. Dock har några av de allra värdefullaste träden ändå pekats ut, men ha i åtanke att det finns många fler.

De objekt som förekommer i det här området och som pekades ut vid inventeringen är gamla sälgar, gamla tallar och blockhögar. Äldre tallar är värdefullt för flera insekter som är naturvårdsarter och även för flera vedsvampar som t.ex. talticka, helst ska de stå öppet och vara solbelysta. Gamla (ofta) grova sälgar är värdefulla för både vedlevande insekter (och därmed även för hackspettar) och för pollinerande insekter tidigt på våren när få andra blommande växter finns. Sälgar kan även vara värdefulla för vedlevande kryptogamer. Blockhögar kan bland annat vara värdefullt för grod- och kräldjur som övervintringsplatser, men även små däggdjur kan bo i anslutning till dem. Här hittades dock inget tydligt lekvatten i närheten som groddjuren skulle komma ifrån.

1. Grov trestammig sälg med vid krona, döda grenar och mulm.





2. Mångstammig gammal sälg med vid krona, döda grenar och mulm.



3. Ser ut att vara områdets äldsta tall med pansarbark, platt krona och vridna grenar.



4. Mångstammig gammal sälg med vid krona, döda grenar, insektshål och mulm.



5. Mångstammig gammal sälg med vid krona, döda grenar, insektshål och mulm.





6. Ganska grov vidkronig sälg med döda grenar.



7. 6-stammig gammal sälg med döda grenar och mulm.



8. Långsträckt blockhög med blockrester från stenbrott. Gott om håligheter, delvis solbelyst.



## Slutsatser

De högsta naturvärdena i området är dels knutna till tallskogen och dels till sumpskogen. Tallskogen präglas av ett stort inslag av grova 150-åriga tallar med pansarbark, vridna grenar och ibland plattade kronor, dock är det ganska ont om död ved och om arter knutna till tall. Sumpskogen är lite yngre, men här finns ett stort inslag av olika lövträd samt gott om död ved. I båda områdena finns det även gott om äldre sälgar.

Området är en del av ett tallsamband i Rimbo, bl.a. tillsammans med Näset, Bålbro, Tomta och det inventerade området kring kraftledningsgatan norr om Nybodavägen (se separata rapporter). Området är även en del av ett lövsamband där både aspar, sälgar och ädellövträd finns bl.a. i ovan nämnda områden och vid Indianbacken. Området bildar en grön koppling från Näset ner mot Tomta (via villaträdgårdar) och därefter ner sydost om Långsjön.

Tallskogen kring vattentornet bör sparas, eftersom en sådan hög koncentration av gamla tallar är värdefull, även om inte så många arter påträffades vid denna inventering.

## Källor

### Litteratur

- ArtDatabanken 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.  
Hallingbäck, T. (red.) 2013. Naturvårdsarter. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.  
Jordbruksverket 2005. Indikatorsystem för ängs- och betesmarker. Jordbruksverket, rapport 2005:8.  
Naturvårdsverket 2000. Svenska lövskogar och andra lövbärande marker. Naturvårdsverket, rapport 5081.  
Nitare, J. 2000. Signalarter – Indikatorer på skyddsvärd skog. Jönköping, Skogsstyrelsens förlag.  
SIS 2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) - Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. SS 199000:2014.

### Databaser

- ArtDatabanken. Uttag ur Artportalen och Obsdatabasen (2018-06-08)  
ArtDatabanken. [www.artfakta.artdatabanken.se](http://www.artfakta.artdatabanken.se) (2018-07-10)  
Artskyddsförordning (SFS 2007:845). <http://www.naturvardsverket.se/sv/Start/Naturvard/Biologisk-mangfald/Artskydd/Fridlysning-/Fridlysta-arter/>  
Naturvårdsverket. Skyddad natur. <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/> (2018-07-10)  
Skogsstyrelsen. Skogens Pärlor. <http://minasidor.skogsstyrelsen.se/skogensparlor/> (2018-07-10)  
Riksantikvarieämbetet. Fornsök. <http://www.fmis.raa.se> (2018-07-10)

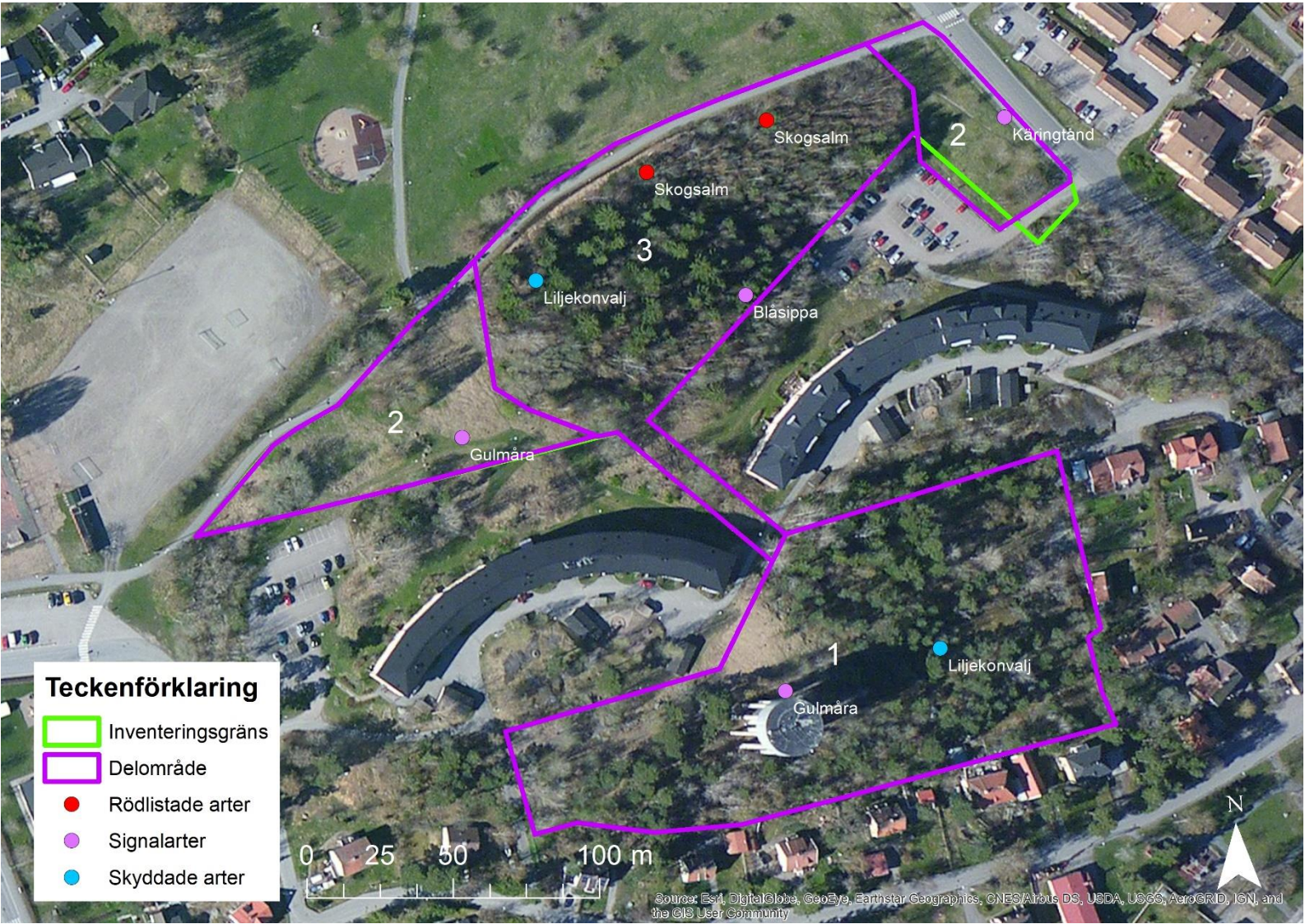


# Bilaga 1





# Bilaga 2





# Bilaga 3

